

Vyjádření oponenta

Koncepce revize vzdělávací oblasti (název):

Oponent: doc. Mgr. Jiří Lössl

Posouzení textu

U každé odpovědi na zadanou otázku v Koncepci posuďte:

1. Reaguje odpověď na zadanou otázku? (ano / ne zcela – uveďte v čem)

V celém dokumentu, zejména pak v **části analytické**, se mi daří poměrně snadno dohledat odpovědi na zadané otázky.

V části koncepční v otázce č. 1. (Co a proč je třeba ve vzdělávací oblasti změnit? Jaké řešení navrhuje?) bych uvítal v posledním odstavci zmínku o nedocenitelnosti vlivu oblasti U a K na kognitivní korelace s ostatními vzdělávacími oblastmi.

Otázka č. 4. (Jak navrhuje do vzdělávací oblasti zapracovat stěžejní témata HSR...) hned v prvním odstavci uvádí, cit.: „Ústředním principem vzdělávacích politik, které je nutné reflektovat v kurikulu, je rovný, nediskriminační přístup ke kultuře a kulturním statkům.“ Následně je v dokumentu VARIANTA A uvedena na s. 9., 6. odstavec tato ideace, cit.: „Výtvarná a hudební výchova jsou chápány jako obory základní, garantující kontinuitu vzdělávacích obsahů v oblasti Umění a kultury po celou dobu základní školní docházky žáka...“ Domnívám se, že tím dochází k popření první citace z HSR.

Otázka č. 5. (Jaký očekáváte vliv navrhovaných změn na všeobecný rozvoj každého žáka...) bych uvítal konkrétní příklady vycházející z aktuálních výzkumů – např.: „Taneční aktivity jsou syntézou učení (...); rozvíjí slovní, asociační, vyjadřovací a ideacní fluenci; spontánní flexibilitu, senzitivitu, fantazii, originalitu.“¹ Řečené dokladuje konkrétní vliv konkrétního uměleckého oboru na ostatní vzdělávací oblasti – toto mi v dokumentu poněkud absentuje pro hlubší pochopení, proč mají změny nastat a jak může mít oblast U a K vliv na ostatní vzdělávací oblasti.

2. Jsou odpovědi srozumitelné

a. pro učitele základních škol bez příslušné aprobace?

Na základě výše řečeného k otázce č. 5. se domnívám, že právě pro učitele základních škol bez příslušné aprobace by bylo vhodné konkrétně přiblížit přínos navrhované změny – ten je popsán fakticky správně, ale pro nezasvěceného člověka v příliš obecné rovině. Z příkladu k otázce č. 5. si může např. učitel českého jazyka a literatury, nebo učitel matematiky a fyziky atp. dovodit, že uvedené obory rozvíjí vlastnosti, které mohou plně využít. Lze tak očekávat větší provázanost a oporu.

b. odbornou veřejnost se znalostí oboru (učitelé s aprobací, didaktici VŠ)?

Pro potřeby odborné veřejnosti se znalostí oboru (učitelé s aprobací, didaktici VŠ) jsou odpovědi srozumitelné a materiál je připraven tak, že je výzvou k tomu, aby se s ním nakládalo. Zde je však velkou výzvou, do jaké míry jsou didaktici VŠ orientovaní v ostatních uměleckých oborech.

¹ LÁŽŇOVSKÁ, Lenka a kolektiv. *Dítě a umění: Význam vybraných uměleckých aktivit pro utváření osobnosti dítěte ve věku povinné školní docházky: Výsledky aplikovaného výzkumu*. NIPOS. Praha 2007. s. 55-59.

3. **Jsou informace a formulace odborně a terminologicky přesné?** (uvedte konkrétně, v čem spočívají nepřesnosti)

Ve VARIANTĚ A, na str. 10. v 1. odstavci bych uvítal doložení, na základě čeho vznikla uvedená teze že, cit.: „Oborovou kontinuitu (roč. 1. - 9.) garantují HV a VV, obory které mají zkušenost, výsledky v oborově didaktickém výzkumu empirické reality a zprostředkovávají výchozí komplexní znakový systém vizuální a auditivní komunikace.“ Znamená to, že toto ostatní umělecké obory nemají?

Posouzení obsahu

4. V čem je Koncepce inovativní? Reaguje Koncepce na aktuální trendy a vývoj daného oboru/oblastí? (z pohledu vývoje didaktiky nebo z pohledu vývoje příslušné vědní disciplíny)

Koncepce je rozpracována do dvou variant – A a B. Ty, ležíc vedle sebe, plně postihují dávný konflikt výchovy jako takové. „Z jedné strany stojí potřeba respektovat navyklá percepční a stylizační schémata, která poskytují nástroj k uchopení nekonečné různosti světa. (...) Ze strany druhé je položen úkol vyrovnat se s jedinečnou osobní zkušeností, která nikdy nemohla být znázorněna předem a která se nikdy nemůže opakovat.“²

VARIANTA A v textu na s. 9. staví zejména na gradující kontinuitě vzdělávacích obsahů oborů základních (HV, VV) a integraci obsahů oborů rozvíjejících (DV, TV, FV). Na s. 10. se kloní k tradiční exemplární (příkladné) a obsahové výuce. Pozitiva: historická kontinuita, dlouhodobě budované studijní opory. Rizika: navrhovaná integrace rozvíjejících oborů v sobě skrývá nepochopení podstaty těchto oborů a může vést ke zjednodušujícím vodítkům a povrchnosti.

VARIANTA B již v úvodu na s. 11. stanovuje, cit.: „Každé z umění má svůj způsob poznávání světa a vypovídání o něm, své svébytné prostředky tvorby, zobrazování.“ Již tato preambule má inovativní vliv na předkládanou koncepci, která je moderní, současná, staví na rovnosti oborů a poskytuje otevřený prostor jednotlivým školám. Pozitiva: vstřícnost k individuálním potřebám žáka, projektová spolupráce rovnoprávných oborů, provázanost s ostatními oblastmi vzdělávání. Rizika: nevybudované personální zajištění.

5. Co na Koncepci oceňujete? Viz. bod 4.: Pozitiva.
VARIANTA A: historická kontinuita, dlouhodobě budované studijní opory.
VARIANTA B: vstřícnost k individuálním potřebám žáka, projektová spolupráce rovnoprávných oborů, provázanost s ostatními oblastmi vzdělávání.

6. Jaké otázky by bylo vhodné ještě v Koncepci dořešit? Co v Koncepci chybí?

Jak již bylo řečeno výše v bodu 1., v dokumentu poněkud absentuje, zejména pro hlubší pochopení, proč mají změny nastat a **jak může mít oblast U a K vliv na ostatní vzdělávací oblasti**, dokladováním konkrétního doložitelného příkladu vlivu daného uměleckého oboru na ostatní vzdělávací oblasti. Jsem tedy zpět u málo akcentované kognitivní korelace s ostatními vzdělávacími oblastmi a vlivu somatických disciplín na celkové formování osobnosti dítěte.

7. Na jaká rizika jste v textu Koncepce narazili? Viz. bod 4.: Rizika.
VARIANTA A: navrhovaná integrace rozvíjejících oborů v sobě skrývá nepochopení podstaty těchto oborů a může vést ke zjednodušujícím vodítkům a povrchnosti.
VARIANTA B: nevybudované personální zajištění.

² Gombrich 1985, s. 173 a 204, *In Dítě a umění*. NIPOS. Praha 2007. s. 19.

Doporučení

8. Uvedte Vaše doporučení, připomínky, náměty a komentáře pro další práci s Koncepcí.

Doporučení vycházejí již z výše formulovaných textů:

- Ujasnit si, jak se chce implementovat rovný, nediskriminační přístup ke kultuře a kulturním statkům, jako ústřední princip vzdělávacích politik, které je nutné reflektovat v kurikulu (zejména ve Variantě A).
- Doložit a více akcentovat kognitivní korelace s ostatními vzdělávacími oblastmi.
- Doplnit vliv somatických disciplín na celkové formování osobnosti dítěte.
- V konkrétních příkladech přiblížit přínos navrhovaných změn na celkový rozvoj žáka tak, aby bylo uchopitelné i pro neaprobované učitele.